

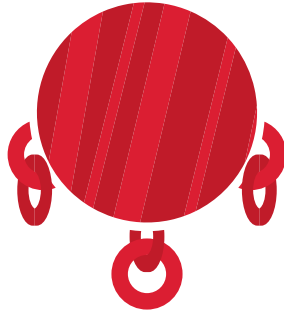

KULTUR – SÁPMI

TENKETANK RAPPORT 2021–2022

Om det samiske kulturfeltet i dag og tanker omkring en styrket selvbestemmelse for det fremtidige samiske kunst- og kulturfeltet

”Vi takker våre forfedre for den dyrebare gaven vi har arvet, videreført fra generasjon til generasjon gjennom flere tusen år her i Sápmi.

Vi takker våre forfedre for den klokskapen, kunnskapen og lærdommen som gjør det mulig for oss å fortsatt leve og klare oss den dag i dag.

Takk for de gode oppfinnelsene som hjelper oss gjennom de arktiske vintrene. For joikene, fortellingene, eventyrene, håndverket og den sunne maten. Særlig takker vi for kunnskapen om hvordan vi skal leve i harmoni med naturen. Vi vil sørge for at også våre barn og framtidige generasjoner kan videreføre denne arven og leve som samer i Sápmi.

Vi samer er ett folk og rikenes grenser skal ikke bryte vårt folks fellesskap.”

INNHOOLD

1. OM KULTUR-SÁPMIS TENKETANK	1
1.1 Opprettelse og mandat	1
1.2 Organisering av tenketankens arbeid	1
1.3 Utvalgets sammensetning og medlemmer	2
2. DEFINISJONSMAKT	3
2.1 Kunst og kultur i vårt perspektiv	3
2.2 Det særegne samiske kunstfeltet	4
2.3 Premisser for å forstå det samiske kunst og kulturfeltet	5
3. MARKED, MISBRUK OG MULIGHETER	6
3.1 Økt interesse og etterspørsel	6
3.2 Det samiske markedet	6
3.3 Appropriasjon og misbruk	7
4. STØTTEORDNINGER OG SELVBESTEMMELSE	8
5. OPPSUMMERING	10
VEDLEGG: KONKRETE INNSPILL	12, 13
1. Sametingene nedsetter en samarbeidsgruppe med målsetning om å styrke Kultur-Sápmi som ett samlet felt med kulturpolitisk medbestemmelse på tvers av nasjonalstatene	
2. Nordisk finansiering av samisk kulturpolitisk samarbeid.	
3. Etablere en pan-samisk støtteordning for det samiske kunst- og kulturfeltet	
4. Grenseoverskridende tilrettelegging for institusjonsfeltet.	
5. Nasjonale støtteordninger bør anerkjenne og støtte hele det samiske kunst- og kulturfeltet	
6. Filling the knowledge gaps	
7. Nasjonale institusjoners ansvar	
8. Økt fagkompetanse i det samiske feltet	
9. Nasjonale støtteordninger for film implementerer "Pathfinder"	
10. Politisk prioritering om å beskyttelse av den kollektive samiske kulturelle eiendommen	

1. OM KULTUR-SÁPMIS TENKETANK

1.1 Opprettelse og mandat

Våren 2020 etablerte Samerådet den pan-samiske kulturtenketanken "Kultur-Sápmi jurddabeassi". Enkeltkunstnere, kulturarbeidere, festivaler og kulturinstitusjoner fra det samiske feltet ble invitert inn med et mandat om å beskrive nå-situasjonen for det samiske feltet, men også forme nye tanker og ideer for et bærekraftig samisk kunst- og kulturfelt 10 år frem i tid.

Under Covid-19 pandemien ble det tydeliggjort et behov for å synliggjøre det samiske kunst- og kulturfeltets særegne situasjon og behov. Mens nedstegningen påvirket kunst- og kulturfeltet globalt, ble også de stengte landegrensene en av hovedårsakene til at samiske kunstnere, kulturarbeidere, festivaler og kulturinstitusjoners tapte inntektsgrunnlag og nedslagsfelt (Kultur-Sápmi i tider med COVID-19, SR 2021)

Covid-19 pandemiens konsekvenser for det samiske feltet, i kontrast til de nasjonale feltenes virkelighet, synliggjorde derfor et behov for å øke kunnskapen om hvordan det samiske kunst- og kulturfeltets økosystem fungerer, å undersøke det samiske feltets premisser for utvikling og de nasjonale virkemidlenes relevans.

Internasjonalt er det i dag en økende interesse for samisk kunst og kultur. Samisk samtidskunst, film, musikk og design spesielt opplever en stor og økende internasjonal markedsetterspørsel. Med et grenseoverskridende nordisk nedslagsfelt, sterke globale urfolksnettverk og stor internasjonal etterspørsel burde det meste ligge til rette for en god og bærekraftig utvikling for samiske kreative næringer. Likevel ligger de store utviklingsmulighetene der enda som et stort og ubrukt potensial. Hva hindrer utviklingen og hvordan utløses det samiske kunst- og kulturfeltets potensial? Hva er en bærekraftig utvikling i et samisk perspektiv? Og hvordan står det til med den kunstneriske friheten i Sápmi?

Tenketankens situasjonsbeskrivelse av feltet og anbefalinger har et overordnet mål om å bidra til en styrket samisk selvbestemmelse og kunstnerisk frihet i det samiske kunst- og kulturfeltet. Tenketanken ønsker at denne rapporten kan fungere som en veiviser i fremtidig utvikling av samisk kulturpolitikk både for Sápmi og de ulike nasjonalstatene.

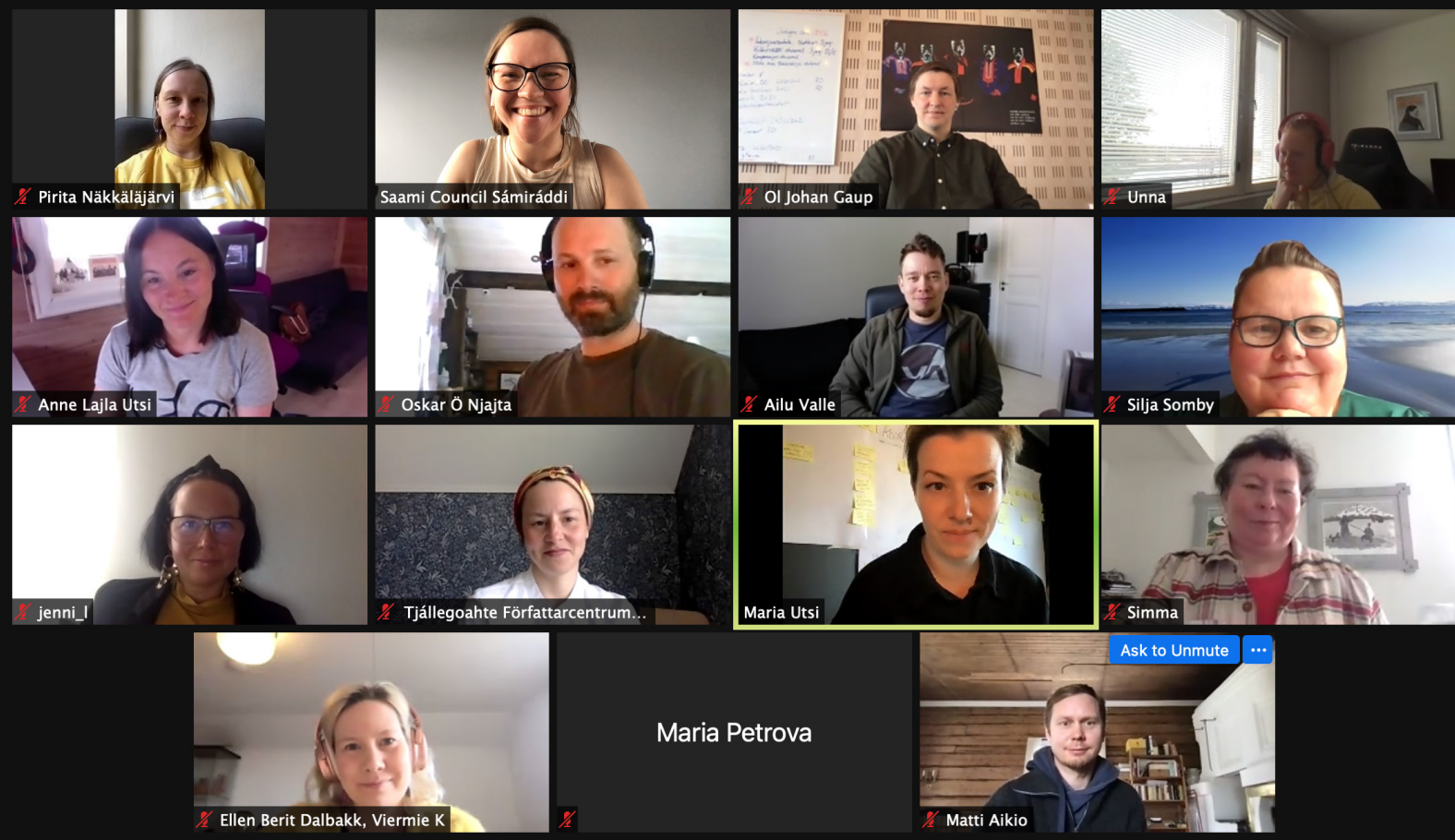
Tenketanken er støttet av Sametinget på norsk side.

1.2 Organisering av tenketankens arbeid

Tenketanken har blitt leder av Christina Hætta, leder av Samerådets kulturavdeling. Den redaksjonelle gruppen har i tillegg bestått av Jenni Laiti, Ol Johan Gaup og Maria Utsi. Tenketanken hadde sitt første møte september 2020 og har hatt 4 digitale møter gjennom året med ulike tema som støtteordninger, kunstnerisk frihet, definisjonsmakt, kvalitet og relevans. Tenketanken inviterte også inn noen gjester til møtene og har hatt besøk av både kunst forskningsprosjektet "OKTA" og det samiske institusjon nettverket "Viermie-K". Tenketanken hadde sitt avsluttende møte 27. september 2021.

Covid-19 pandemien har preget tenketankens arbeid og fremdrift, og blant annet satt en stopper for fysiske møter. Da møtene har vært avhengige av tolking har det digitale formatet vist seg særlig utfordrende med tanke på åpne diskusjoner og kreativ tenkning. Likefullt har Tenketanken lyktes med å fasilitere brede diskusjoner og skape et unikt pan-samisk utviklingsforum.

Tenketankens medlemmer, som til daglig jobber for det samiske kunst og kulturfeltet, har også alle vært under et sterkt arbeidspress i forbindelse med Covid-19 pandemien. Samerådet ønsker å anerkjenne og takke tenketankens medlemmer for at de i en utfordrende tid har prioritert tenketankens viktige arbeid.

1.3 Utvalgets sammensetning og medlemmer

I etableringen av tenketanken har Samerådet vært opptatt av ulik representasjon fra hele det samiske kunst- og kulturfeltet og har tatt hensyn til både geografi, kjønn og kunnskapsfelt.

- Anne Lajla Utsi, Direktør Internasjonale samiske filminstituttet, Guovdageaidnu
- Áilu Valle, artist, Gámasmohkki / Avvil
- Dávvet Bruun-Solbakk, journalist og student, Deatnu
- Jenni Laiti, kunstner, Aanaar / Jåhkkåmåhkke
- Lea Simma, Tjállegoakte - Författarcentrum Sápmi, Jåhkkåmåhkke
- Maria Utsi, kulturarbeider og konsulent, Romsa
- Milana Sapelnikova, duojár, Lujávri,
- Niillas Somby, Samisk kunstnerråd, Sirbma
- Nils-Johan Labba, duojár, Jåhkkåmåhkke
- Oskar Östergren Njajta, Filmskaper og prosjektleder, Deardna
- Ol Johan Gaup, Produsent Sámi beassásmárkanat og musikkansvarlig i plateselskapet DAT o.s, Guovdageaidnu
- Patricia Fjellgren, Filmskaper og språkarbeider, Staare
- Pirita Näkkäljärvi, Leder for kulturkomiteer Sametinget finsk side, Anár
- Siljá Somby, filmskaper og rådgiver Sametinget på norsk side, Unjárga

2. DEFINISJONSMAKT

Et hvert folk har rett til å eie og fortelle sin egen historie. Det er imidlertid liten tvil om at den nordiske kunstkanon er preget av et lite mangfoldig perspektiv. Det samiske kunstfeltet har i liten grad vært en del av den nasjonale fortellingen og det vi i dag betrakter som sentrale samiske kunstner-skap har vært påtakelig usynlige i de nasjonale institusjonene («Utredning om samisk kunst og kultur på arenaer i Norge, KUD 2018). De siste årene har det internasjonale og nasjonale fokuset på samisk kunst imidlertid ført til økt synlighet og representasjon av samisk kunst. Samtidig er lite endret i maktforholdet mellom majoriteten og det samiske kunstfeltet, og de strukturelle premissene for anerkjennelse, synlighet og relevans er i liten grad i bevegelse.

Et grunnleggende premiss for en fri og sterk samfunnsposisjon er nettopp muligheten til å selv definere hva som er viktig og relevant. Et marginalt perspektiv vil imidlertid sjeldent eller aldri oppnå synlighet eller gjennomslag. I den samiske kunsten, i likhet med samisk samfunnsliv for øvrig, synes det krevende å få gjennomslag for kompletterende narrativ, andre virkelighetsbeskrivelser og sannheter i møte med en nasjonal diskurs definert av majoriteten. Slik blir samiske stemmer og praksiser avhengig av å innlemmes og inkluderes i en ramme og et premiss som man ikke selv har vært med å definere. Man må altså finne sin plass i en samtale som ikke nødvendigvis reflekterer de spørsmålene som oppleves som viktigst og mest presserende. Ofte som en del av en mangfoldssatsning med mål om å svare på predefinerte politiske målsettinger.

Denne typen inkluderings – og mangfoldsstrategier skaper ikke reell maktforskyvning, men bidrar derimot til å ytterligere konsolidere definisjonsmakt. Samtalen, diskursen, og dermed handlingsrommet, er definert med utgangspunkt i majoritetens behov, virkeligheter og livspraksiser. En grunnleggende refleksjon for Tenketanken har derfor vært hvilke spørsmål som må stilles for å utfordre de grunnleggende strukturelle rammene for relevans, anerkjennelse og synlighet i de nasjonale kunstfeltene.

Kunsten er, og har alltid vært, en bærebjelke i det samiske samfunnet. I rommet mellom fortid og framtid reflekterer og brytes den mot både tradisjon og historie, samtidig som den er en nærværende og håndfast del av vår samtidige samfunnspraksis og virkelighet. Den samiske kunsten skal og må være en integrert del av nasjonalstatenes selvforståelse og stimuleres med utgangspunkt i

egen virkelighet og praksis. Dette innebærer at utviklingspremissene for det samiske kunst- og kulturfeltet må bygge på feltets egne refleksjoner og behov, ikke tilpasses majoritetens målformuleringer og strukturer. For Tenketanken har det vært et hovedanliggende å peke på nettopp hvordan dette kan og bør gjøres.

2.1 Kunst og kultur i vårt perspektiv

Når Tenketanken i dette kapittelet ønsker å definere kunst og kultur i vårt eget perspektiv, er det naturlig for oss å se til kunstneren Nils-Aslak Valkeapää (1943-2001) som i sin tid var opptatt av å formidle en forståelse for det særegne ved samisk kunst og kultur, og snakket ofte om hvordan samiske kunstnere naturlig jobbet sjangeroverskridende, og hvordan samisk livspraksis var og er kunst i seg selv.

Den samiske levemåten, arbeid og kreative praksiser har alltid hengt sammen og må sees og forstås holistisk. De kreative praksisene, duodji og kunsten har ikke vært adskilte hendelser, men heller en del av livet og kulturutøvelsen. For eksempel brukes hele dyret når den slaktes, noe blir mat, noe blir varme klær, noe blir belteknapper, en kniv eller noe abstrakt og vakkert å se på.

I 1983 skrev Valkeapää boken «Greetings from Lapland» hvor han forklarer at:

“Art as an isolated phenomenon is unknown to the Sámi. As a result, artists as a professional group are also a product of modern society, a result of the mad rush of our time. Through the Sámi lifestyle, each moment in life becomes an artistic experience. Carving with a knife, colorful clothes with a belt, a cap and a scarf, white moccasins on the snow, isn't it a dance, even if the steps may be unsteady from time to time? Isn't it beautiful when folk sit down in the snow, make a fire and gather around the flames?”

Tradisjonelt har samene ikke hatt ord for kunst og kunstnere. Ordene *‘dáidda’* (kunst) og *‘dáiddar’* (kunstner) er i moderne tid blitt oversatt til samisk og brukes i dag når man omtaler kunst eller kunstnere. Likefullt har ikke praksisen i Sápmi endret seg. Alt må fremdeles forstås og sees på holistisk. Samisk kunst, kultur og duodji kan derfor ikke defineres innenfor visse termer eller bokser, fordi den er en del av en helhet og en levende kultur som stadig er i bevegelse.

Samerådets rapport vedrørende varemerkeordningen Sámi Duodji fra 2016 konkluderer også med at: «Duodji kan altså ha mange betydninger alt etter kontekst. Duodji har sosial, psykologisk og økonomisk betydning, og ofte er disse sammenflettet. Siden duodji begrepet oppfattes så ulikt i den levende samiske kulturen, vil det det være umulig å gi den en bestemt og endelig definisjon»

Kulturbegrepet defineres bredt i et samisk perspektiv og omfatter også det materielle livsgrunnlaget. Nettopp fordi de kreative praksisene er så sammenvevde med levemåten, våre tilknytninger til land og vann, levebrødet, kulturarven, tradisjonskunnskapen, språket og tradisjonelle praksiser. Samiske kulturaktører og kunstnere har i så måte et viktig samfunnsmessig oppdrag: Å ta vare på og bringe videre våre kreative praksiser, tradisjonskunnskap og språk.

De fleste samiske næringer kan regnes som kulturnæringer eller kreative næringer, fordi de fleste samiske næringer baserer sin virksomhet i den samiske kulturen, gjennom en holistisk tilnærming i egen næringsutøvelse. Slik har også de kreative næringene blitt en av hovednæringene i det samiske samfunnet, og antallet samiske kulturnæringsbedrifter er, i forhold til folketall, høyere enn i resten av Norden.

Samiske kreative praksiser og kreative næringer er også utifra en slik holistisk tilnærming ofte bærekraftige i sin natur og jobber ut i fra prinsipper om at man skal aldri ta mer en man behøver og alltid sørge for at det er mer igjen til kommende generasjoner.

“.. Alt det vi jobber for, gjør vi også for de kommende generasjoner, slik at også de har mulighet til å leve i Sápmi og som samer. Utgangspunktet for vår kunst og kultur er sju generasjoner fremover.”

JENNI LAITI, KUNSTNER, MEDLEM TENKETANKEN

2.2 Det særegne samiske kunstfeltet

Sápmi er en grenseoverskridende nasjon som strekker seg over fire nasjonalstater: Finland, Norge, Russland og Sverige. Samer reiser, jobber og lever på tvers av disse landegrensene og anser seg som ett folk og en nasjon.

“Vi är samer och vi vill vara samer, uten att därför vara varken mer eller mindre än andra folk i världen. Vi är ett folk med ett eget bosättningsområde, ett språk och en egen kultur- och samhällsstruktur. Vi har under historiens lopp funnit vår bärgning och levat i Sameätnam, och vi äger en kultur som vi vill skall utvecklas och leve vidare.”

SAMENES KULTURPOLITISKE PROGRAM,
SAMENES 7. KONFERANSE, 1971

Som det samiske folket, strekker også det samiske kunst- og kunstfeltet seg over de fire landegrensene og bidrar til å styrke samisk samhörighet og identitet. Det er i feltets natur å jobbe både grense- og sjangeroverskridende, noe man for eksempel kan se ut ifra programmeringene til samiske festivaler, teaterforestillinger, bandkonstellasjoner, kunstprosjekter, filmproduksjoner, litteraturutgivelser og andre samiske kunst og kulturproduksjoner. På en samisk festival vil man også møte publikum fra hele Sápmi, men også artister fra hele verden da samiske kunstnere jobber også mot andre globale urfolksnettverk.

“Det är inte bara det att vi korsar gränser. Jag tänker att i den samiska kulturen finns en ständig rörelse naturligt och vi är inte rädda för avstånd. Vi befinner oss i ett ständigt flöde med varandra som korsar gränser och sträcker sig över stora områden. Där skiljer vi oss från majoritetskulturen. Vi är i en ständig rörelse och vår karta är naturen och deras karta är täckt av gränser.”

PATRICIA FJELLGREN, MEDLEM TENKETANKEN,
FILMSKAPER OG SPRÅKARBEIDER

UBMEJEN BIEJVIEH

SAMISKA VECKAN I UMEÅ 2-10 MARS 2019

Stjärnskottet ISÁK
Kulturpolitiskt toppmöte
Jubileumskonsert 20 år
Joik och musik
Föreläsningar
Utställningar
Barnaktiviteter
Litteratur
Teater, film och mera

www.samiskaveckan.se

EAMIÁLBMOGIID MUSIHKKAFESTIVALA
MUSIC FESTIVAL OF INDIGENOUS PEOPLE
16.-17.8.2019 AANAAR ANÁR AANAR INARI

IJAHS IDJA

NIGHTLESS NIGHT

IJAHSIDJA.FI
@IJAHSIDJAOFFICIAL

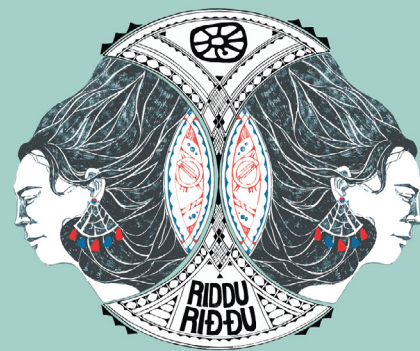

MARI BOINE
ISÁK // NIKO VALKEAPÄÄ // SANČUARI
KATARINA BARRUK // AYDAR CHURUPOV
ANNA MOROTTAJA // ARTICLE 3
INGER-MARI AIKIO // ØYSTEIN NILSEN // ANNA KÁISA PARTAPUOLI // NILS-HEIKKI PALTO
PETRA BIRET MAGGA-VARS // ANNA-REETTA NIEMELÄ // MATIAS NIEMELÄ
ANNA NÁKKALÁJÁRVI-LÁNSMAN // JANNE LAPPALAINEN

RIDDU RIDÐU 2017

12.-16. JULI // SUOIDNEMÁNU 12.-16. B.

INTERNASJONAL UPPRÅKSFESTIVAL // HÁIKKADASKASÁS ÁL GOÁR BMOTFESTIVALA // INTERNATIONAL INDIGENOUS FESTIVAL // GAUVIENA SUOHKAN // KÁRRIIDU KOMMIINE

ANGEL HAZE // DAGNY // METTE HENRIETTE
// AILU VALLE FEAT. ELLE MÁRJÁ // RADIK TYULYUSH & THE CHALAMA PROJECT // OKA //
ÁGY // INDIAN AGENT // BOKOKO NA BISO // JOHAN ANDERS BÆR & DRONEFOLKET // ISÁK
// ONDT BLOD // ANNA-KATRI HELANDER // ALASKA NATIVES // VEIVISEREN // PLUPP //
RIDDU SESSIONS: INGA-WIKTORIA PÁVE & ANDERS SUNNA

WWW.RIDDU.NO

(Festivalplakater: Riddu Ridðu (NO), Ijahis Idja (FI) og Ubmejen Biejvieh (SE) er alle samiske festivaler som booker fra hele Sápmi).

Allerede for 50-60 års siden når samisk moderne musikkhistorie begynte å skrive seg og den aller første Påskefestivalen i Guovdageaidnu (Kautokeino) ble arrangert kunne man oppleve Nils-Aslak Valkeapää på scenen med joikere fra hele Sápmi som Inga Juuso, Jaakko Gauriloff, Åsa Blind, Ellen-Anne Buljo med flere. Valkeapää gav også ut flere joike- og musikkutgivelser, ofte i samarbeid med artister fra hele Sápmi.

Selv om det har rent mye vann i bekken siden den tid, er det noe som fremdeles består: Det samiske kunst- og kulturfeltets grenseoverskridende samarbeid praktiseres fremdeles og er fundamentalt for forståelsen og utviklingen av feltet.

”De sier at det samiske musikkfeltet er snevert og lite, men det samiske musikkfeltet må sees på helhetlig over landegrensene i Sápmi. Der blomstrer samisk musikk i et bredt spekter av sjangre og samarbeid”

CHRISTINA HÆTTA, LEDER SAMERÅDETS KULTURAVDELING

2.3 Premisser for å forstå det samiske kunst og kulturfeltet

Tenketanken mener at disse tre premissene er viktig for å forstå og anerkjenne, og premissene er viktige å implementere i utformingen av bærekraftig politikk og virkemidler ment for det samiske feltet.

- Det samiske kunst- og kulturfeltet regnes som ett felt på tvers av fire landegrensar, og samiske kulturarbeidere og kunstnere jobber naturlig på tvers av disse landegrensene.
- Samisk kunst, duodji og kreative praksiser burde forstås som sjangeroverskridende kreative praksiser som er tett sammenvevd med livet og er derfor i stadig bevegelse.
- Samisk kunst og kreative praksiser er ofte i sin natur bærekraftige og jobber ut i fra prinsippene om å videreføre kulturarven og jorden til kommende generasjoner.

3. MARKED, MISBRUK OG MULIGHETER

3.1 Økt interesse og etterspørsel

Internasjonalt er det i dag stor interesse for samisk kunst og kultur. De siste årene er samisk litteratur prisvinnende på flere felt og samisk samtidskunst, film, musikk og design opplever en stor og økende internasjonal etterspørsel.

Tjállegoahhte samiske forfattersentrum melder om en økende interesse fra majoritetsbefolkningen for samisk litteratur og flere nasjonale forlag publiserer samisk litteratur. I 2022 er hele den Nordiske paviljongen på Venezia Biennalen avsatt til å fremme og formidle samisk kunst, og samisk film opplever både vekst og økt etterspørsel i Norden og i det internasjonale markedet. Også Dáiddádál- lu Samiske kunstnerkollektiv i Kautokeino og Office for Contemporary art Norway (OCA) viser til en økende etterspørsel etter samisk kunst, samisk kunstfaglig ekspertise, kuratorer og kunsthistorikere med kunnskap om samisk kunst og samfunns-kontekst.

Et annet eksempel på den økende interessen er Walt Disney Animation Studios publikumssuksess «Frost» (2013) som hentet inspirasjon fra samisk kunst og kultur, innkasserte to Oscar -utmerkelse og spilte inn 1,28 milliarder dollar globalt. Den samiske komponisten og artisten Frode Fjellheims joikbaserte komposisjon Vuelie ble brukt som åpningmusikk i «Frost», samt i oppfølgeren «Frost2» hvor Walt Disney Animation Studios også samarbeidet med en samisk ekspertgruppe om utvikling av innholdet. Suksessene har vist at de samiske historiene også interesserer majoritetsbefolkningen og er viktige i et globalt perspektiv.

Dersom det samiske feltet selv skal kunne imøtekomme den store etterspørselen må infrastrukturen styrkes blant annet ved hjelp av de samiske utdanningsinstitusjonene, økt samisk finansiering og strategisk samarbeid med relevante nordiske fagfelt for økt fagkompetanse og nettverk. Målet bør være en styrket samisk selvbestemmelse i alle ledd av formidlingen, også internasjonalt.

3.2 Det samiske markedet

Nasjonalstatene anerkjenner ofte kun det samiske markedet som er innenfor landegrensene og det eksisterer derfor en oppfatning at det samiske markedet er for snevert.

Men markedet for det samiske feltet er først og fremst avhengige av å kunne bevege seg i hele Sápmi, over grensene i Norden og Russland. På grunn av denne transnasjonale praksisen og urfolksnettverkene globalt er også terskelen lavere for å henvende seg til det internasjonale markedet, og vi har mange eksempler på samiske artister og kunstnere som først inntar det internasjonale markedet, som igjen fører til en nasjonal interesse.

Denne grenseoverskridende praksisen er en styrke for våre kultur næringer som operer innenfor et utvidet nedslagsfelt og med ulike målgrupper: den samiske befolkningen, andre urfolk, det nasjonale og det internasjonale markedet.

Under Covid-19 pandemien har hovedgrunnen for det samiske feltets tap av inntekter vært nedstengingen av landegrensene (Kultur-Sápmi i tider med COVID-19, SR 2021), noe som gir et bilde av hvor viktig det transnasjonale samiske markedet er. På russisk side oppleves markedstilgangen som svært kritisk på grunn av de stengte grensene, noe som også påvirker unge samers motivasjon for å lære seg duodji og satse innenfor kulturfeltet.

Selv med et bredt nedslagsfelt i markedet oppleves fremdeles markedspotensialet som uforløst spesielt på grunn av de ulike grensehendingene som toll, moms og mangelen på støtteordninger som stimulerer mobilitet. For eksempel oppleves det krevende og fordyrende å reise med teater- og scenekunstoppsetninger over grensene, selge sine produkter over grense, delta på salgsmesser på de andre sidene av grensene og lignende. Tenketanken foreslår derfor etableringen av en handelsavtale som gir alle samiske kultur næringer mulighet til å selge sine tjenester og produkter over grensene kostnadsfritt.

3.3 Appropriasjon og misbruk

Misbruk, bruk uten samtykke og appropriasjon av duodji, samiske historier, joik og annen samisk kulturell eiendom er fremdeles en stor og økende utfordring i hele Sápmi. Duodji, våre historier og den samiske kulturen forøvrig anses av oss som vår kollektive eiendom, og lar seg dermed ikke beskytte på lik linje med annen eiendom. Det eksisterer derfor en holdning om at den samiske kulturen er fritt for alle å hente kunstnerisk inspirasjon i fra, noe som har resultert i at de som i dag tjener mest penger på samisk kultur langt i fra er den samiske befolkningen og samiske kulturnæringsaktører. Et av flere eksempel på dette er det danske selskapet "be Christensen" som har tatt patent i Danmark på kolleksjonen "Samer" som produserer og selger samiske tinnrådarmbånd uten samtykke fra eller kompensasjon til det samiske samfunnet. Et annet eksempel er den svenske klesdesigneren Gudrun Sjödén som i 2013 slapp en samiskinspirerte julekolleksjon som hun solgte i sine butikker over hele verden, blant annet i Norden, USA, Tyskland og England uten at noe kom det samiske samfunnet til gode.

Internasjonalt Samisk Filminstitutt (ISFI) melder om økende internasjonal etterspørsel etter samiske filmer, spesielt etter den prisvinnende suksessen «Sameblod» av filmskaper Amanda Kernell. Flere internasjonale og nordiske produksjonsselskaper henvender seg og er interessert i de samiske historiene og filmskaperne. ISFI ser et tydelig økt behov for samisk fagkompetanse og samisk finansiering for å imøtekomme den økende interessen, samtidig som man styrker samisk eierskap til egne fortellinger. ISFI lanserte nylig verktøyet "Pathfinder" som er retningslinjer for ansvarlig filmskaping når man ønsker å involvere samisk kultur og historier. Tenketanken støtter ISFIs arbeid med retningslinjene. Det genuine i de samiske historiene kan kun forvaltes av oss selv, og i den grad de skal brukes av andre, må det alltid gjøres i samarbeid med samiske aktører. Slik vi ser det bør også andre nasjonale støtteordninger for film implementere retningslinjene beskrevet i "Pathfinder".

Misbruk av vår kulturarv og kulturell appropriasjon bidrar også til å styrke stereotypifiserende holdninger mot samene og svekker den samiske merkevaren globalt. Tenketanken mener at beskyttelse av den kollektive samiske kulturelle eiendommen

bør prioriteres politisk både i Norden og i Sápmi, og at det må tilrettelegges for at både det politiske og sivile samiske samfunnet får ta del i prosessene. Et viktig tiltak for å styrke det kollektive eierskapet til vår kulturelle eiendom vil være å etablere et pan-samisk organ som kan følge opp saker om misbruk, samt veilede utenforstående i sensitiv bruk av samisk kultur, og som bidrar til å støtte det samiske samfunnet.

Det er også i denne sammenheng viktig å utvikle en strategi for merkevaren Sápmi som det i dag jobbes hverken strategisk eller helhetlig med over grensene. Det ligger stor verdi i den samiske kulturen og det er nødvendig å tilrettelegge for at denne verdien kan komme det samiske samfunnet og de samiske kulturnæringsaktørene til gode. Tenketanken mener at mangelen på en helhetlig politisk satsning på det pan-samiske markedet, får store konsekvenser for både markedstilgang, innovasjon og bedriftsutvikling i Sápmi.

Tenketanken ønsker at sametingene sammen skal se på hvordan vi strategisk og langsiktig kan utvikle det samiske feltet grenseoverskridende og internasjonale markedspotensial, med særlig fokus på å utrede muligheten for å etablere en felles samisk enhet for eksport og internasjonalisering, ikke ulikt enhetene som i dag inngår de nordiske landenes internasjonaliseringsprogrammer (Music Norway/Sweden/Finland, Office for Contemporary Art, Frame og lignende). Eksportkontorets oppgave ville vært å koordinere og stimulere eksport og samisk markedsutvikling internt i Sápmi og internasjonalt, samt lede utviklingen av økt mobilitet og samarbeid i et globalt og arktisk urfolksperspektiv. I utredningen av et slikt eksportkontor bør man også se på og anerkjenne de samiske festivalenes kompetanse og arbeid med å formidle samisk kunst og kultur til et internasjonalt marked.

4. STØTTEORDNINGER OG SELVBESTEMMELSE

Grunnlovene i de nordiske landene beskytter den kunstneriske friheten og ytringsfriheten. Det gjør også den Europeiske menneskerettighetskonvensjon og FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter. At kunsten er og skal forbli fri er et grunnleggende prinsipp i de nordiske landene og som de bygger virkemidler og politikk på bakgrunn av. Dette gjøres blant annet gjennom å tilrettelegge for selvbestemmelse i feltet, medvirkning i politikkkutforming, fagfellevurderinger, og ikke minst ved prinsippet om armlengdes avstand mellom politikk og støtteordninger. I Tenketankens arbeid har det vært sentralt å diskutere om hvorvidt den samiske kunsten er fri og i hvilken grad feltet opplever reell selvbestemmelse og medvirkning i nasjonal politikk- og virkemiddelutvikling.

I dag tilrettelegges kulturpolitikk og virkemidler for de ulike nasjonale feltene og innenfor de respektive landegrensene. Det er en forventning fra stor-samfunnene om at denne politikken også skal kunne støtte det samiske feltet, selv om politikken har blitt laget uten reell innflytelse fra det samiske feltet og uten reell kunnskap om hvordan det samiske feltet jobber og fungerer. I tillegg er det svært lite kulturpolitisk samarbeid mellom Sametingene som tilrettelegger sine kulturpolitiske strategier og virkemidler stort sett innenfor sine virksomhetsområder. Dette gjenspeiler ikke hvordan Kultur-Sápmi praktiserer og jobber som ett felt, og dermed utvikles ikke samisk kulturpolitikk i dag på feltets egne premisser og i samsvar med samisk praksis. Konsekvensene av den manglende koordineringen av politikk og virkemiddelutvikling berører alle deler av de samiske kulturnæringene. I tillegg bidrar en slik manglende tilrettelegging til økte forskjeller blant samiske kunstnere, kulturarbeidere og kulturinstitusjoner som får svært ulike muligheter og arbeidsvilkår i de fire nasjonalstatene.

“Slik jeg ser det, handler kunstnerisk frihet også om selvbestemmelse i en urfolkstekst. Det betyr at urfolkskunstnere også skal kunne ha kunstnerisk frihet og å utvikle seg på sine egne kulturelle premisser”

SILJÁ SOMBY, FILMSKAPER OG RÅDGIVER SAME-
TINGET PÅ NORSK SIDE

Sametinget på norsk side lanserte i november 2020 rapporten «Virkemidler - Samisk kunst og kultur» som hadde som mål å gi et bilde av hvordan det samiske feltet er finansiert i Norden i dag. Rapporten konkluderer blant annet med at det i dag ikke finnes en oversikt over hvordan samisk kunst og kultur finansieres i Norden fordi nasjonale og nordiske støtteordninger ikke rapporterer på hvor mye støtte som går til samiske formål. Men ser man på Sametingenes kulturbudsjetter for 2021 som innbefatter støtte til hele det samiske kulturfeltet (inkludert kulturinstitusjoner), innenfor de respektive landegrensene, får man raskt et innblikk i de store forskjellene i Sápmi:

Sametinget Norge	145 000 000	NOK
Sametinget Sverige	17 878 000	SEK
Sametinget Finland	179 000	EURO

Tenketanken ser at det samiske feltet på norsk side står i en sterkere posisjon finansielt enn det samiske feltet for øvrig. Dette har også ført til at antallet aktører, arenaer, festivaler og institusjoner er betydelig høyere på norsk side av Sápmi. Dette må sees i sammenheng med de svært ulike kulturbudsjettene Sametingene forvalter, og synliggjør med all tydelighet viktigheten av egne pan-samiske støtteordninger.

Tenketanken opplever at størsteparten av finansieringsmulighetene for samisk kunst og kultur i dag kommer utenfra de samiske instansene og at dette gir de nasjonale virkemiddelapparatene stor beslutnings- og definisjonsmakt. I relasjon til de nasjonale virkemiddelapparatene møter det samiske feltet krav og forventninger om å svare til nasjonalt definerte mål om relevans og kvalitet. I møte med nasjonale forventninger og definisjoner opplever mange samiske kunstnere å måtte inngå kompromiss og tilpasse seg det den mer sjanger- og uttrykkssegregerte tilnærmingen som er praksis i nordisk og vestlig kunstforvaltning. Samiske kunstpraksiser som bygger på tverrfaglighet, holistiske og ikke-hierarkiske prinsipper kan ha vanskelig for å passe inn i de nasjonale forvaltningsstrukturene.

Kunstheltet er preget av tydelige og definerende maktstrukturer, som privilegerer majoritetens erfaringer og behov. Et av de tydeligste og mest operasjonelle konsekvensene av dette er bruk og forvaltning av kvalitetsbegrepet i kunsten. Kvalitetsbegrepet er kunstforvaltningens peilepinne

og en ufravikelig kulturpolitisk rettesnor, i alle de fire nasjonalstatene. Begrepet er imidlertid i liten grad gjenstand for debatt og analyse, og brukes i stor grad utenfor kontekst og nærmere forklaring. En intuitiv og innforstått opplevelse av begrepet er derfor et premiss for å kunne navigere i farvanet av godt og dårlig innen kunsten. Hva er det så som preger vår intuitive forståelse av kvalitet? Det er grunn til å tro at faglig og sosial disiplinering, fagtradisjon og opplevelse av anerkjennelse (ekspertuttalelser) ligger som et styrende premiss, internalisert over lang tid og selvforsterkende i sin natur. I en slik selvrefererende kvalitetsforståelse vil tverrfaglige og holistiske kunstpraksiser som den samiske kunne ha vanskelig for å oppnå status, anerkjennelse og relevans. Kvalitetsbegrepet i kunsten er i dag en åpenbar maktfaktor og et styrende premiss for hvordan kunst forstås, vurderes og finansieres. En bred kunststoffentlig debatt om begrepets implikasjoner og innhold er derfor nødvendig for å i større grad skape like premisser for kunstnerisk praksis, frihet og synlighet i Sápmi.

“..kunstnerisk frihet er begrenset i Finland av strukturene i kunstverdenen. Våre kunstnere er ikke i stand til å velge sitt perspektiv og utgangspunkt, fordi for å få finansiering på nasjonalt nivå, må du ramme inn arbeidet ditt på en spesiell måte som stammer fra vestlig tenkning. Hvis du bygger din tilnærming utelukkende fra en urfolks måte å tenke på, risikerer du å ikke få tilgang til kunstfinansiering.”

PIRITA NÄKKÄLÄJÄRVI, LEDER KULTURUTVALGET, SAMETINGET PÅ FINSK SIDE

De samme utfordringene støter man på i møte med fagfelleverderte støtteordninger, som i dag utgjør hovedvekten av det frie kunstfeltets finansiering. Nasjonale saksbehandlingsenheter og vurderingsutvalg har sjeldent representasjon fra det samiske kunstfeltet og besitter derfor ofte ikke nødvendig kunnskap om samisk kunstpraksis, samfunnsdiskurs og tradisjon. Uten grunnleggende innsikt i samisk virkelighet blir grunnlaget for å vurdere relevans og kvalitet tynt. Resultatet er at de samiske prosjektene avleses innenfor en mangfoldig diskurs, snarere enn som autonome, relevante og kvalitativt gode kunstprosjekt.

Medlemmene i Tenketanken erfarer derfor at det samiske feltet foretrekker samiske støtteordninger fremfor de nasjonale. Dette skyldes at man i samiske støtteordninger møter kulturforståelse, relevant fagkompetanse og kjennskap til samisk samfunnsnivå. Dette forenkler søknadsprosessen ved at man i mindre grad må kontekstualisere og forklare de grunnleggende premissene for egen

livspraksis og perspektiv. Samiskspråklige støtteordninger gjør det også mulig for samiske kunstnere å artikulere nyanser, virkelighetsbilder og særegenheter det ikke finnes fullgode alternativer for på de nasjonale språkene. For samiskspråklige kunstnere vil ofte kunstpraksis og språk være tett og ufravikelig sammenvevd, det ene er avhengig av det andre.

Det finnes i dag ingen forskning eller statistikk som kan svare på om hvorvidt de nasjonale virkemidlene treffer det samiske feltet på en tilstrekkelig god måte, hva som er feltets egne premisser for utvikling og hvordan det samiske feltets økonomiske kretsløp best bør stimuleres. Tenketanken mener derfor at en strategisk og langsiktig kunnskaps- og datainnsamling er avgjørende for en kunnskapsbasert og systematisk utvikling av det samiske kunstfeltet.

Tenketanken mener også at nasjonale og samiske myndigheter må se til Canada Council of the arts (CCA) som de siste årene har jobbet målrettet for å styrke egne urfolks kunstfelt. CCA har blant annet opprettet en egen urfolksseksjon og øremerket betydelig midler til utvikling, produksjon og formidling av urfolkskunst. De har også nylig igangsatt et bredt forskningsprosjekt på fagfellevurdering i et urfolksperspektiv, der det innhentes data fra både Australia, Aotearoa (New Zealand) og Skandinavia. De har tilrettelagt for programmer som skal bidra til samarbeid, utveksling, produksjon og mobilitet mellom egne og andre urfolk, globalt og i det arktiske området. CCA har også i sine strategiske dokumenter implementert en grunnleggende anerkjennelse av urfolkene (<https://canadacouncil.ca/spotlight/2021/04/2021-26-strategic-plan>) og jobber strategisk for å styrke og sikre urfolks selvbestemmelse og kunstnerisk frihet.

Tenketanken ønsker at Sametingene anerkjenner det samiske feltets grenseoverskridende natur, og nedsetter en samarbeidsgruppe med målsetting om å styrke det samiske feltet som ett felt med kulturpolitisk selvbestemmelse. Av konkrete oppgaver ser Tenketanken behov for en felles samisk kulturpolitisk melding. Meldingen bør svare på hvordan dagens støtteordninger treffer det samiske feltet og hvordan forvaltningen av de nasjonale virkemidler og finansieringsordninger best kan ivareta også det samiske kunstfeltet, med utgangspunkt i en anerkjennelse av feltets særegne behov og rett til selvbestemmelse.

En pan-samisk samarbeidsgruppe bør også se på hvordan man kan utvikle det samiske feltet grenseoverskridende og internasjonale markeds potensial, med særlig fokus på å utrede muligheten for å etablere en felles samisk enhet for eksport

og internasjonalisering, ikke ulikt enhetene som i dag inngår i Norwegian Arts Abroad (Music Norway/, Office for Contemporary Art, NORLA, Norwegian Crafts). Eksportkontorets oppgave ville vært å koordinere og stimulere eksport og samisk markedsutvikling internt i Sápmi og internasjonalt, samt lede utviklingen av økt mobilitet og samarbeid i et globalt og arktisk urfolksperspektiv.

Tenketanken ser også en stor verdi i opprettelsen av en felles pan-samisk støtteordning som skal bidra til å gi det samiske feltet like forutsetninger for utvikling og sikre økt samarbeid og mobilitet på tvers av det samiske området.

”Fra ISFIs perspektiv er kunstnerisk frihet å ha samme muligheter og økonomiske støtte som alle andre. Vi kjemper hele tiden for økt økonomisk støtte slik at vi kan styrke vår støtte til samer og andre urfolksfilmskapere. Det er også viktig at ISFI er en samisk eid organisasjon og at vi ikke er en del av noe norsk system i så måte. Vi tar våre beslutninger uavhengig. Enhver samisk film representerer derfor den frie samiske kunstnerstemmen som jeg tror er avgjørende i ethvert samfunn, spesielt det samiske, hvor vi ikke har uavhengige samiske medier (NRK Sápmi, SVT Sápmi, YLE Sápmi, Ávvir er ikke samisk eide organisasjoner).

Det er også viktig at vår organisasjon er uavhengig og at vi ikke er bundet av norske regler som begrenser vår frihet. Vi har kjempet og oppnådd en uavhengig status (vi er ikke underlagt den norske filmreguleringen slik alle filminstitusjoner i Norge er, fordi dette ville begrense og innsnevret vårt nedslagsfelt). Vi kan gi våre tilskudd til samiske filmskapere i hele Sápmi og vi er ikke begrenset til kun Norge. Vi kan også støtte andre urfolkssamproduksjoner globalt, og vi støtter samarbeid med filmskapere fra arktiske urfolk i Russland, Grønland og Canada og Alaska.

For oss er dette de viktigste forutsetningene som støtter kunstnerisk frihet i samisk og urfolks filmvirksomhet.”

ÁNNE LAJLA USTI, DIREKTØR INTERNASJONALE SAMISKE FILMINSTITUTT

5. OPPSUMMERING

Det er i dag stor global interesse og økt etterspørsel for samisk kunst og kultur. Feltet klarer ikke å imøtekomme den store etterspørselen på en måte som kommer det samiske samfunnet og de samiske kulturnæringsaktørene til gode, og det er behov for en styrket infrastruktur og samiske finansieringsordninger.

Tenketanken mener også at den kunstneriske friheten og selvbestemmelsen i Kultur- Sápmi står i en svært svak posisjon i dag. Nasjonal kulturpolitikk tilrettelegges i dag for det meste innenfor og for de respektive nasjonale feltene. Samtidig forventes det at ordningene også skal treffe og stimulere det samiske feltet. Den ulike organisering av de nasjonale virkemidlene bidrar også til å skape forskjeller blant samiske kunst- og kulturaktører i de fire nasjonalstatene.

Samiske kreative næringers markedsutvikling møter store utfordringer knyttet til grensehindre og de store ulikhetene innen kulturpolitikk, og Tenketanken mener det derfor er et grunnleggende behov for å anerkjenne og stimulere den grenseoverskridende praksisen i det samiske kunst- og kulturnæringsfeltet.

Den kunstneriske friheten i Sápmi er knyttet til samenes rett til selvbestemmelse som urfolk. Vi har rett til selv å bestemme over våre kreative praksiser. Samiske kunstnere og kulturutøvere skal på egne premisser fritt få skape, formidle og utøve sine kreative praksiser. Innspillene i denne rapporten har et overordnet mål om å bidra til en styrket samisk selvbestemmelse og kunstnerisk frihet i det samiske kunst- og kulturfeltet.

Tenketanken takker

Sápmis hjemområder, våre forfedre, vårt kjære folk, samiske kulturarbeidere, duojáre og alle som kjemper for vår kultur og for fremtidige generasjoner.

Velsignet være den samiske kulturen og samisk kunst.

Lenge leve den samiske kunsten! Lenge leve den samiske kulturen!
Lenge leve det samiske folket og Sápmi!

VEDLEGG: KONKRETE INNSPILL

1. Sametingene nedsetter en samarbeidsgruppe med målsetning om å styrke Kultur-Sápmi som ett samlet felt med kulturpolitisk medbestemmelse på tvers av nasjonalstatene.

Konkrete oppgaver for samarbeidsorganet:

- Anerkjenne det samiske feltet som et grenseoverskridende felt: Mii sámít leat okta álbmot eai-ge riikkaráját galgga hehttet min oktasašvuoda / Vi samer er et folk og rikenes grenser skal ikke bryte vårt felleskap.
- Igangsette arbeidet med en pan-samisk kulturmelding hvor det samiske kunst og kulturfeltets status og premisser kartlegges. Kulturmeldingen skal svare på hvordan dagens støtteordninger treffer det samiske feltet og hvordan man bør organisere feltet slik at det støtter det samiske feltets premisser
- Søke dialog med nasjonale tilskuddsordninger for å skape forståelse og tilrettelegging for det grenseoverskridende feltet
- Evaluere hvordan samisk kunst og kultur finansieres i Norden og Russland i dag, og foreslå en ny finansieringsmodell som anerkjenner det samiske feltets grenseoverskridende natur og sikrer samisk selvbestemmelse.
- Utarbeide en konkret plan for mer kunnskapsutvikling innenfor det samiske kunst- og kulturfeltet.
- Utarbeide en ny strategi for en bedre tilrettelegging av markedsmulighetene for samiske kunst- og kulturutøvere, der i blant opprettelsen av et felles samisk eksportkontor.
- Koordinere arbeidet med samiske kulturinstitusjoner og tilrettelegge for at de kan jobbe i og for hele Sápmi.

Hvem: Sametingene i Finland, Norge og Sverige.

2. Nordisk finansiering av samisk kulturpolitisk samarbeid.

I dag finansieres utvikling av kulturpolitisk strategier og koordinering kun innenfor de respektive landegrensene, noe som gjør det utfordrende å samarbeide kulturpolitisk over grensene både for Sametingene og pan-samiske organisasjoner og institusjoner.

Tenketanken mener vi behøver en målrettet nordisk satsning hvor det strategisk skal tilrettelegges for langsiktig koordinering over grensene. En grenseoverskridende pan-samisk kulturpolitikk er avgjørende for å utløse Kultur-Sápmis potensiale.

Øremerket nordisk finansiering til kulturpolitisk samarbeid og koordinering over grensene i Sápmi;

Finland, Sverige, Russland og Norge.

Hvem: Nordisk ministerråd, de nordiske kulturdepartementene

3. Etablere en pan-samisk støtteordning for det samiske kunst- og kulturfeltet.

Tenketanken ser et stort behov i å etablere en felles samisk støtteordning som med kjennskap til det samiske feltet, samfunnet og språkene kan støtte feltet på deres egne premisser. En slik etablering vil også bidra til å å jevne ut forskjellene i feltet og gi alle samiske kunst- og kulturaktører like muligheter for å søke om støtte. Dette vil bidra til å styrke feltets selvbestemmelse og dermed også den samiske kunstens frihet.

Hvem: Sametingene, andre samiske støtteordninger og nasjonale kultur myndigheter, Svensk Kulturråd, Taike, Norsk Kulturråd.

4. Grenseoverskridende tilrettelegging for institusjonsfeltet.

Tenketanken ser viktigheten av å koordinere strategien for de samiske kulturinstitusjonene slik at man bedre kan tilrettelegge for at kulturinstitusjonene kan jobbe og samarbeide strategisk over grensene i Sápmi. At samiske kulturinstitusjoner i dag jobber grenseoverskridende, men med uttalte oppdrag kun innenfor sine landegrenser, begrenser deres virke for hele det samiske folket og for kunst- og kulturfeltet. Det bør også tilrettelegges for at nasjonale kulturinstitusjoner i sitt arbeid med og opp mot det samiske folket skal kunne jobbe strategisk over grensene i hele Sápmi. En grenseoverskridende tilrettelegging for kulturinstitusjonene styrker nedslagsfeltet og økonomien både for feltene som helhet.

Hvem: Sametingene, nasjonale kulturmyndigheter, Svensk Kulturråd, Taike, Norsk Kulturråd.

5. Nasjonale støtteordninger bør anerkjenne og støtte hele det samiske kunst- og kulturfeltet.

I tillegg til egne sterke samiske støtteordninger bør også nasjonale støtteordninger anerkjenner det samiske feltets grenseoverskridende natur i sine søknadsordninger og åpne opp for kunstnerisk samarbeid på tvers av grensene i Sápmi. I tillegg tilrettelegger man for egne støtteordninger som skal motivere til mer samarbeid, produksjon og mobilitet over grensene.

Der er behov for en styrket samisk fagfelleevaluering i nasjonale støtteordninger med reell innflytelse versus kun representasjons.

Tenketanken foreslår at de ulike nasjonale støtteordningene samarbeider med Sametingene om å sikre reell medvirkning og tilrettelegging av vurderingspraksis som reflekterer det samiske feltets behov og virkelighet.

Hvem: Nasjonale kulturmyndigheter, Svensk Kulturråd, Taike, Norsk Kulturråd.

6. Filling the knowledge gaps.

Det finnes i dag svært lite forskning innenfor det samiske kunst- og kulturfeltet, noe som påvirker mulighetene for tilrettelagt kulturpolitiske virkemidler for feltet. Nasjonale institusjoner, Nordisk ministerråd og Sametingene bør sammen utvikle en langsiktig strategi for kunnskapsutvikling.

Noen konkrete felt som behøver kunnskap:

- Hvor stort finansieringsbehov har Kultur-Sápmi, herunder også institusjonsfeltet.
- Hvordan finansieres samisk kunst og kultur i dag
- Hva er premisene for å støtte det samiske kunst- og kulturfeltet.
- Hvordan brytes dagens nasjonale vurderingspraksis mot det samiske feltets behov og virkelighet?
- Hvem tjener mest på samisk kultur i dag?

Hvem: Sametingene, nasjonale kultur myndigheter, Svensk Kulturråd, Taike, Norsk Kulturråd, Nordisk ministerråd.

7. Nasjonale institusjoners ansvar.

Tenketanken mener at også nasjonale institusjoner også har et ansvar for å styrke den samiske selvbestemmelse. Dette betyr en strategisk og økonomisk prioritering innad i egen institusjon som omhandler å tilegne seg samisk kompetanse, samarbeid og nettverk som gjør institusjonen i stand til å støtte feltet på deres egne premisser. Institusjonene bør også bidra til å øke fagkunnskapen i det samiske feltet gjennom trainee ordninger og andre lignende ordninger.

Tenketanken ber nasjonale institusjoner se til OCA og Norwegian Crafts for inspirasjon, som begge har anerkjent det grenseoverskridende samiske feltet og tatt ansvar for å søke kunnskap og reell medvirkning fra det samiske samfunnet.

Hvem: Nasjonale institusjoner

8. Økt fagkompetanse i det samiske feltet.

Det er i dag en stor og økende etterspørsel etter samisk kunst og kultur både internasjonalt og nasjonalt, men feltet har behov for flere med samisk kunstfaglig kompetanse for å kunne imøtekomme interessen på egne premisser. Tenketanken oppfordrer både samiske og nasjonale utdanningsinstitusjoner og andre institusjoner til å bidra til et kunnskapsløft som utvikler det samiske feltets selvbestemmelse i formidlingen av våre historier, uttrykk og perspektiv.

Hvem: Samiske utdanningsinstitusjoner
Nasjonale institusjoner

9. Nasjonale støtteordninger for film implementerer "Pathfinder".

ISFI lanserte nylig verktøyet "Pathfinder" som er retningslinjer for ansvarlig filmskaping når man ønsker å involvere samisk kultur og historier. Tenketanken støtter ISFIs arbeid og mener alle nasjonale støtteordninger som støtter produksjon av film bør implementere retningslinjene beskrevet i "Pathfinder". Å implementere samiske retningslinjer i nasjonale ordninger bidrar til å stryke den samiske selvbestemmelsen.

Hvem: Nasjonale støtteordninger for film

10. Politisk prioritering om å beskyttelse av den kollektive samiske kulturelle eiendommen.

Den samiske kulturelle kollektive eiendommen lar seg ikke beskytte i dag av vestlige beskyttelsesmekanismer, noe som er en stor utfordring for samiske kulturnæringer og det samiske samfunnet. Tenketanken ønsker at samiske og Nordiske politiske myndigheter skal prioritere arbeidet med å beskytte samisk kulturarv med mål om en bærekraftig økonomisk utvikling for det samiske samfunnet og en styrket samisk merkevare. Disse prosessene kan ikke gjøres uten en styrket samisk selvbestemmelse og uten dialog med det samiske sivile samfunnet.

- Opprettelse av pan-samisk organ for beskyttelse av immateriell kultur og kulturarv.

Hvem: Samiske og nordiske myndigheter